

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

В.П.САБАДАШ

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький національний університет

К.О.СОЛОВІЙОВ

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький національний університет

Право дітей в Україні на захист від усіх форм насильства гарантується Конституцією України та ряду прийнятих законів вищим законодавчим органом, які не тільки визначають проблему забезпечення прав дітей, а і викладення шляхів і механізмів розв'язання цих проблем. Вимоги до правової культури працівників органів внутрішніх справ вказують на те, що сучасний працівник органів внутрішніх справ повинен мати необхідні знання у сфері правового захисту дітей від насильства і жорстокого поводження та уміння використовувати ці знання на практиці.

В Україні створено розгалужену мережу соціальних інституцій, які займаються питаннями організації соціально-педагогічної роботи з дітьми, що постраждали від насильства. Визначимо серед них:

1) служби у справах дітей, головним завданням яких є координація заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними, а також діяльність та профілактика припинення фактів жорстокого поводження; надання дитині необхідної медичної допомоги та ін;

2) органи внутрішніх справ, посадові особи яких цілодобово виконують функціональні обов'язки щодо випадків жорстокого поводження з дітьми;

3) органи освіти та навчальні заклади усіх рівнів, які постійно тримають в полі педагогічного впливу факти насильства над учнями, проводять попереджувальну роботу з батьками з метою недопущення негативних випадків;

4) органи і заклади охорони здоров'я, що цілодобово здійснюють прийом дітей, які зазнали фізичного насильства та надають їм необхідну медичну допомогу [3].

У всіх регіонах України функціонують спеціалізовані установи для жертв насильства в сім'ї, зокрема кризові центри, центри соціально-психологічної допомоги, що спрямовані на надання комплексної психологічної, юридичної, інформаційно-консультативної, соціально-медичної та іншої допомоги, а також, у разі потреби, надають тимчасовий притулок (до 3 місяців), зокрема, жінкам і дітям, які потерпіли від насильства в сім'ї або опинилися в кризовій ситуації [5].

Заслугує на увагу також робота громадських організацій та представництва міжнародних організацій в Україні по захисту прав дітей. Відомі своєю діяльністю: Міжнародний гуманітарний центр „РОЗРАДА”, Міжнародний жіночий правозахисний центр „Ла Страда-Україна”, представництво благодійної організації „Надія і житло для дітей в Україні”, представництво міжнародної організації „Кожній дитині”.

Зазначимо, що призначення Спеціального представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань захисту прав дитини, рівноправ'я та недискримінації є позитивним кроком щодо забезпечення прав особистості, яка постраждала внаслідок насильства.

Т.І. Возна визначала, що на думку експертів, чине законодавство, зокрема Закон України «Про попередження насильства у сім'ї», має скоріше декларативний, ніж прикладний характер, оскільки є складним для застосування у реальних випадках, які трапляються в повсякденному житті[2].

Відзначимо, що існує спільний наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного департаменту України з

питань виконання покарань від 14.06.2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах», який дозволяє уповноваженим вживати заходи в випадках виявлення насильства в родині [4].

Для нашої роботи важливим є те, що випадки жорстокого поводження відносно дітей досить складно виявити. Діти рідко наважуються зізнаватись, що стали об'єктами насильства. У деяких випадках діти сприймають погане поводження за нормальне явище, особливо, якщо вони із самого народження виховувались у подібній атмосфері. Важливим, на наш погляд, є те, що сучасні особливості вияву жертв насильства свідчать про наявність осіб чоловічої статі. Тому, вважаємо за необхідне, слід виділяти певну кількість місць в притулках для жертв насильства в сім'ї для осіб чоловічої статі для надання відповідної допомоги чоловікам-жертвам насильства в сім'ї.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що однією з причин наявності тривалих за часом чи небезпечних за наслідками фактів насильства в родині є бездіяльність та ігнорування вимог законодавства з боку працівників міліції, інших державних органів та соціальних служб. Зазначимо, що законодавче та державне регулювання проблеми домашнього насильства досить міцне, але все ж таки проблема не зменшується, а, навпаки, стає ще більш актуальною у сучасному суспільстві. На нашу думку, необхідно приймати такі міри, щоб кожна людина змогла підтримувати проведення заходів, щодо подолання насильства в сім'ї, якщо законодавство набуде більшої чіткості та лаконічності у тлумаченнях, з часом ця проблема буде викоренена.

Нами встановлено, що правові засади попередження насильства в сім'ї в Україні складаються з міжнародного та національного законодавства. Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що в Україні створена правова основа, спрямована на попередження насильства в сім'ї, надання різноманітних видів допомоги та підтримки жертвам такого насильства, а також покарання винних за подібні діяння. На наш погляд, необхідно вдосконалити діяльність органів та установ, уповноважених здійснювати попередження насильства в сім'ї. Наприклад, доцільно встановити вимогу щодо того, що працівники органів внутрішніх справ України, які безпосередньо займаються попередженням насильства в сім'ї, повинні мати юридичну та психологічну (або соціально-педагогічну) освіту одночасно. Необхідно стимулювати фінансування спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї благодійними організаціями та меценатами шляхом введення для них пільгового оподаткування.

Вважаємо, що протидія насильству в сім'ї потребує вдосконалення національного законодавства та практики його застосування правоохоронними органами і судами. Державні пріоритети захисту життя і здоров'я дітей від будь-якого насильства і недбалості слід більш чіткіше виписати у нормативних актах.

Таким чином, відзначені заходи призведуть до підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо попередження насильства в сім'ї.

Література:

1. Блага А.Б. Практика застосування закону України «Про попередження насильства в сім'ї»: сучасні проблеми і можливі шляхи їх вирішення/ А.Б. Блага // Право і безпека. – 2004. - №1. – Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2002. – С. 55-57.
2. Возна Т.І. До проблеми попередження насильства в сім'ї/ Т.І. Возна // Вісник Національного університету внутрішніх справ України. – 2002. - №18. – С. 55-60.
3. Попередження насильства над дітьми. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз нормативно-правової бази./ Укладач: Журавель Т.В.; Авт. Колектив: Грицевич О.В., Лозова О.М., Онишко Ю.В. – К.: Видавничий дім «КАЛИНТА», 2007. – 224 с.
4. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї: Навч. посіб. / За заг. ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Кулика. – К.: Національна академія внутрішніх справ України. – 2005. – 124с.
5. Правовий та соціальний захист неповнолітніх від насильства в сім'ї: Методичний посібник для працівників правоохоронних органів. – Х.: Курсор, 2006.– 128с.